

Forundersøgelse – VP2

Vandplanprojekt Skeen Møllebæk

Vandområdeplan: Hovedvandopland 1.1 Nordlige Kattegat og Skagerrak
Hjørring Kommune

Indsatsprogram

Projektet omfatter vandløbsforekomst o8039 Skeen Møllebæk, der er 7,999 km lang. Skeen Møllebæk er et tilløb til Uggerby Å. Indenfor dette vandområde findes der to spærringer udpeget i vandområdeplan 2015-2021 for Hovedvandopland 1.1 Nordlige Kattegat og Skagerrak: AAL-690 og AAL-202. Foruden de to spærringer er hele vandforekomsten udpeget til "udlægning af groft materiale" og til "etablering af træer".

Vandløbsforekomsten er ikke direkte beliggende i et Natura 2000-område, men udmunder i Uggerby Å. Den nedre del af Uggerby Å er omfattet af Natura 2000-område nr. 5 Uggerby Klitplantage og Uggerby Å's udløb.

Formål

Formålet med forundersøgelsen er at belyse om projektet opfylder kriterierne for at opnå tilskud og derved tilvejebringe et grundlag for om projektet kan realiseres, og i hvilken form og omfang projektet kan/skal realiseres. Forundersøgelsen skal således sikre at indsatsen kan realiseres i overensstemmelse med de øvrige indsatser i vandområdet, og at indsatsen realiseres således at det er i overensstemmelse med tidligere gennemførte indsatser.

Forundersøgelsen skal ligeledes undersøge muligheden for at realisere indsatsen. Vurdering om mulighed for realisering medfører bl.a. undersøgelse af:

1. Er projektet omkostningseffektivt.
2. Forbedres passage for vandrende fisk og/eller forbedrede opvækst- og gydeforhold for fisk og forbedrede forhold for akvatisk flora og fauna i øvrigt.
3. Tilpasses faldet de lokale forhold og fiskebestande. Faldet skal være mindst 1 ‰ og højst 10 ‰.
4. Anlægges brinkanlæg så de ikke bliver stejlere end 1:1,5.
5. Sammensætningen af det fremtidige bundsubstrat.
6. Maksimalvandføring og tilpasning af sandfang ved etablering af sandfang.
7. Vandføringen i omløbsstryg.
8. Vandløbsbundens kote på eksisterende og projekterede forhold og i forhold til terræn.

9. Træers placering.

10. At der ikke sker skade på dyre og plantearter, der er omfattet af bilag 3 og 5 i naturbeskyttelsesloven.

Forundersøgelsen redegør således for, hvordan indsatsen forventes at kunne bidrage til opnåelse af miljømålet samt, hvordan projektet forventes at kunne gennemføres og om det lever op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsen § 5. Forundersøgelsen belyser endvidere relevante forhold vedrørende prioriteringskriterierne i § 6.

Forundersøgelsen skal endvidere redegøre for om det er muligt at opnå de nødvendige tilladelser for realisering.

Eksisterende forhold

Vandløbsforekomst o8039 Skeen Møllebæk, der er i alt 7,999 km lang. Vandløbet udspringer i to parallelle forløb syd for byen Mygdal. Nedstrøms Mygdal kommer et lille et ganske lille offentligt tilløb kaldet Rambæk.

Der er i vandplan 1 gennemført to indsatser indenfor vandløbsforekomsten:

AAL-219. Her er fjernet en fanuaspærring ved udlægning af gydegrus.

AAL-102. Her er fjernet en fanuaspærring ved udlægning af gydegrus.

Hele Skeen Møllebæk har gode faldforhold og af denne grund har der været etableret to vandmøller med kun knap 300 m afstand på den nederste stejle del. Tidligere har der også længere opstrøms ved Mygdal været opstemmet vand ved Herregården Odden. Den tidligere opstemning omkring Odden er i dag erstattet af lange sammenhænge strækninger med grus og sten og særdeles gode fysiske forhold og der vurderes potentiale for en særdeles stærk ørredbestand, når der sikres fri faunapassage. Her er målt DVFI på 5-6. Potentialet for fortsat målopfyldelse er godt.

Ved de to forhenværende vandmøller på den nederste del af Skeen Møllebæk er der i dag to fisketrapper, som udgør en spærring for fisk og som derfor er udpeget i vandplanen.

Potentialet m.h.t. målopfyldelse i forhold til ørreder i vandområdet som helhed vurderes med gennemførslen af projektet som godt, idet udlægningen af gydebanker sammen med udlægningen af fast stensubstrat i de tidligere gennemførte vandplanprojekter tilsammen giver gode betingelser som både gyde- og opvækstområder for ørreder.

Etablering af træer er udpeget som virkemiddel på strækningen. Ved en besigtigelse af hele vandløbsforekomsten er der konstateret en stor mængde træer langs vandløbet. På flere lange delstrækninger løber vandløbet gennem decideret skov. Af denne grund vurderes træplantning ikke at bidrage yderligere til målopfyldelse i vandområdet. Derfor ansøger Hjørring Kommune om fritagelse for virkemidlet "etablering af træer".

Fisk

DTU Aqua's seneste vurdering af Skeen Møllebæk, hviler på en fiskeundersøgelse fra 2020. På den nederste strækning omkring de to fisketrapper blev der ikke fundet yngel af ørred. På de øverste strækninger blev der fundet lidt yngel omkring de to indsats, som blev gennemført under vandplan 1. Sikring af bedre passageforhold vurderes som det vigtigste indsatsområde for at sikre målopfyldelse for fisk.

Projektmuligheder

Hovedelementet i nærværende projekt er at fjerne de to spærringer ved de to fisketrapper og dermed skabe fuld faunapassage til opstrøms strækninger samt at udlægge egnet gydegrus og andet grus og sten omkring de to fjernede fisketrapper så det samlet set bliver et godt habitat for fisk.

Mulig realisering af projektet

Indledningsvist er der foretaget overslagsberegninger af materialer gravearbejder for en løsning af spærringerne.

På baggrund af et referencebeløb på ca. 1,4 mio. kr. og Hjørring Kommunes erfaring med vandløbsrestaureringsprojekter af denne størrelsesorden er det blevet vurderet muligt at gennemføre projektet indenfor den omkostningseffektive ramme. Af denne grund blev det besluttet at gennemføre detailprojektering af en løsning.

Projektbeskrivelse

Grundlæggende er Skeen Møllebæk et godt og varieret vandløb med høje faunaklasser på smådyr samt et stort potentiale for en stor og selvreproducerende ørredbestand.

Der er allerede en del gydegrus i vandløbet som er lagt ud i forbindelse med Vandplan 1-indsatser samt en del naturligt grus og sten.

De to store fisketrapper udgør en spærring for fiskenes frie vandring i vandløbet og derfor er en løsning på de to spærringer det vigtigste element i forhold til at skabe grundlag for målopfyldelse.

Opstrøms fisketrappen ved Skeenvej fremstår vandløbet stuvningspåvirket og med en ret ensformig bund af sand. Som erstatning for fisketrappen, der delvist er bygget ind i vejdæmningen lægges et nyt rør, som sænkes i forhold til den nuværende bund i vejkrydsningen. Herved sænkes vandstanden opstrøms. For at kunne afvikle det øgede fald opstrøms slynges vandløbet og der afgraves bund på en i alt ca. 350m lang strækning. På denne strækning bliver det gennemsnitlige fald ca. 3,8 promille. På denne strækning udlægges sten og grus i varierende størrelser og der laves partier med egentlige gydebanker på de mest egnede steder efter nærmere aftale med tilsynet.

Nedstrøms den nye rørbro ved Skeenvej hæves bunden og der lavet ét langt stryg med et gennemsnitligt fald på 10 promille ned forbi den gamle fisketrappe ved Skeen Møllebækvej. Projektet slutter ved den private overkørsel nedstrøms fisketrappen ved Skeen Møllebækvej. Strækningen udgør ca. 300m længde. Pga. terrænforholdene er det ikke muligt at lave et vandløb med mindre fald. Nedstrøms den private overkørsel er der

Projektets beliggenhed, nye strækningers fald og de samlede mængder i projektet fremgår af bilag.

Omkostningseffektivitet

Basisdata

Vandløbstype	1
Længde strækningsindsats	7,999 km
Spærring AAL-690 km opstrøms	6,991 km
Spærring AAL-202 km opstrøms	7,334 km
Længde Vandplan 1 indsatser samlet AAL-102 og AAL-219 fradrag	0,045 km
Samlet referenceværdi	kr. 948.836 kr
Referenceværdi x 1,5	kr. 1.423.254 kr
Billigste tilbud entreprenørarbejde	887.000 kr
Tilbud fagtilsyn	49.000 kr
Interne lønudgifter incl overhead	259.600 kr
Samlede projektudgifter	1.195.600 kr

Referenceværdi

Referenceværdien er udregnet som summen af de tre projektelementer: spærring AAL-690, AAL-202 samt strækningsindsatsen. Fra dette beløb trækkes beløb for tidligere gennemførte Vandplan 1 indsatser.

Der er indkommet tilbud fra to entreprenører på anlægsarbejdet. Det billigste tilbud er på 887.000 kr. fra Vennelyst. Til fagtilsyn er der indkommet et tilbud på 49.000 kr. Da dette tilbud ligger under udbudsgrænsen på 300.000 kr kan det accepteres. Til lodsejerdialog, myndighedsbehandling mv i realiseringsfasen budgetterer Hjørring Kommune med 259.600 kr. De samlede projektomkostninger er derfor 1.195.600 kr. Da dette ligger indenfor referencebeløbet på 1.423.254 kr anses projektet som omkostningseffektivt. Hjørring Kommune ønsker derfor at fremme projektet.

Regulativ Beskrivelse

Eksisterende

Skeen Møllebæk og Rambæk er offentlige vandløb, som udmunder i Uggerby Å.

Kommende

Hjørring Kommune arbejder på en samlet regulativrevision for alle kommunens vandløb. Revisionen vil betyde, at de nuværende regulativer samles i 16 overordnede regulativer, der omfatter hele vandløbssystemer.

I forbindelse med regulativrevisionen udarbejdes der også vedligeholdelsesbestemmelser for de private vandløb.

Relation til beskyttet natur og arter

Strækningen er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Der er ikke registreret beskyttede eller fredede arter i og omkring vandløbene ved indsatsen.

Relation til Natura 2000

Der er ikke registreret arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV og bilag 3 i naturbeskyttelsesloven i området omkring indsatserne.

Odder, der er på bilag 3, findes over hele Vendsyssel. Skeen Møllebæk er et potentielt levested for Odder. Hjørring Kommune vurderer derfor, at det er sandsynligt at Odder kan forekomme i og ved vandløbet. Realisering af indsatsen vurderes ikke at have betydning for Odder.

Vandløbsforekomsten er ikke direkte beliggende i et Natura 2000-område, men udmunder i Uggerby Å. Den nedre del af Uggerby Å er omfattet af Natura 2000-område nr. 5 Uggerby Klitplantage og Uggerby Å's udløb.

Realisering af indsatsen vurderes ikke at have betydning for Natura 2000 området.

Relation til anden lovgivning

Indsatsen ligger i landzone. Hjørring Kommune vurderer, at der ikke kræves landzonetilladelse efter Planloven, da projektet ikke forudsætter ændret areal anvendelse.

Vandløbsforekomsten er omfattet af vandløbsloven. Udskiftning af rør, etablering af nye åbne strækninger samt udlægning af gydegrus og sten forudsætter derfor tilladelse efter vandløbsloven. Ændringerne i vandløbet, som resultat af indsatsen, indarbejdes i vandløbsregulativet ved næstkommende regulativrevision.

Nødvendige tilladelser

Hjørring Kommune vurderer, at det er muligt, at opnå de nødvendige dispensationer til gennemførelse af projektet.

Det drejer sig om dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 3, jf. § 65, stk. 3 samt afgørelse efter vandløbslovens kapitel 6, 8 og 10 samt kapitel 7 i bekendtgørelse nr. 834 af 27. juni 2016, om vandløbsregulering og restaurering med videre.

Effekt af projektet

Gennemførelsen af projektet vurderes at være til gavn for både fisk og den øvrige vandløbsfauna idet passageforholdene forbedres idet der nu skabes fuld kontinuitet samtidigt med at de fysiske forhold forbedres betydeligt med udlægning af gydegrus og støtte sten på projektstrækningen. Gydebankerne vurderes primært at gavne ørredernes mulighed succesfuld gydning men vil også give mere variation i substratforholdene til gavn for en mere alsidig smådyrsfauna. Hermed øges muligheden for at vandplankravene for både smådyr og fisk kan opfyldes.

Ved at udlægning af skjulesten dannes strømlæ for fisk, især ørreder. Skjul for ørreder er vigtige for bestanden i et vandløb, da ørreder er territorielle og jagter de artsfæller de kan se. En strækning med mange skjul kan derfor huse flere ørreder end en

strækning med få skjul. Udlægning af skjulesten vil desuden skabe mere varierede strømforhold og dermed gavne vandløbets fysiske forhold.

Lodsejer holdning

De berørte lodsejere er alle positive overfor projektet.

Afværgeforanstaltninger

Hjørring Kommune vurderer, at det ikke er relevant med afværgeforanstaltninger i dette projekt. Der er derfor ikke udarbejdet forslag til afværgeforanstaltning.